

הפטרת נשא

בהפטרה מסופר: על שמשון הנזיר ודיני נזירות.

"ויהי איש אחד" - מיוחד בדורו, חשוב בדורו, היה מאחד ושלושים צדיקים שבדור כמספר "ויהי". מנוח היה "ממשפחת הדני" - משבט דן, והרי בשבט דן היה פסל מיכה וכולם נהרו אחריו וחטאו, וזה היה מכשול ואבן נגף לישראל, והוא פרש מדרכי רבים ולא טעה אחריו והאמין בה' בכל לב ולא למד ממעשיהם הרעים, לכך זכה שיצא מחלציו בן מושיע לישראל. "ואשתו עקרה ולא ילדה" - מלמד שהיתה מחלוקת בין מנוח לאשתו. הוא אמר לה: את עקרה ולכן אינך יולדת! והיא אומרת לו: אתה עקר ולכך לא ילדתי! "וירא מלאך ה' אל האשה" - מכאן אתה למד שאשתו של מנוח צדקת היתה שזכתה שדיבר עמה מלאך, ולשום שלום בינה לבין בעלה, ולהודיעה שהיא עקרה והיא מונעת ההריון ולא בעלה, לכך דיבר עמה (במדבר רבה י' ה).

בא המלאך לדבר עמה ולהודיעה שהיא עקרה ובה תלוי הדבר ולא תתרעם יותר על בעלה. ומכיון שבא המלאך לעשות שלום בית לכן נגלה אליה בהיותה לבדה ולא עם בעלה כי אחרת היה מחריף את המחלוקת ביניהם ומנוח היה אומר לה נו את רואה שצדקתי לאורך כל השנים, אפי' המלאך אומר כמותי שאת עקרה ובך תלוי הדבר ומה כי תליני עלי? אבל את דברי המלאך "הנה נא את עקרה" (יג ג), לא גילתה לבעלה, שלא רצתה לגלות קלקולה (במדבר רבה י' ז). שהיא עילת המחלוקת ביניהם כל השנים, והיא אשמה בהעדר ההריון.

"ותלד האשה בן ותקרא את שמו שמשון" (יג כד). השופט האחרון המופיע בספר שופטים, נקרא שמשון ע"ש זיו יופיו. א"ר יוחנן: שמשון על שמו של הקב"ה נקרא, שנאמר: "כי שמש ומגן ה' אלהים" (תהלים פד יב), מה הקב"ה מגן על כל העולם כולו, אף שמשון מגן בדורו על ישראל (סוטה י). נקרא גם בשם "בדן" כמו שנאמר: "וישלח ה' את ירבעל ואת בדן ואת יפתח ואת שמואל" (שמואל א' יב יא). ולמה נקרא שמו "בדן"? שבא משבט דן (ר"ה כה). "והוא שפט את ישראל עשרים שנה" (טז לא). היה גיבור נערץ בעל כוחות על טבעיים ונודע בכינוי "שמשון הגיבור". חז"ל ציינו שמשון דן את ישראל כאביהם שבשמים (סוטה י). בית דינו של שמשון היה שקול כבית דינם של משה אהרן ושמואל. שם אמו צלפונית (ב"ב צא).

"כי הנך הרה וילדת בן" (יג ה), מלאך ה' נגלה אל צללפונית שהיתה עקרה, ובי. שר לה כי תוליד בן שיושיע את ישראל מיד פלשתים. לפי צו המלאך הוקדש שמשון ל"נזיר אלהים". ולכן מצוה עליה "ועתה השמרי נא ואל תשתי יין ושכר, ואל תאכלי כל טמא" (יג ד), ומורה - תער לא יעלה על ראשו.

דרש ר' שמלאי: למה הולד דומה במעי אמו? לפנקס שמקופל ומונח ידיו על שתי צדעיו, שתי אציליו על שתי ארכובותיו, ושתי עקביו על שתי עגבותיו וראשו מונח לו בין ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח ואוכל ממה שאמו אוכלת, ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו... ונר דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו (נדה ל:). רצה הקב"ה שהיצירה של שמשון מההריון והלידה תהיה בקדושה ובטהרה "בטרם אצרך בבטן" ואחרי כן החינוך שלו יהיה כמו כן בקדושה, ולזה צריך זהירות יתירה.

שמשון ראה בתמנתה אשה מבנות פלשתים, "ויאמר שמשון אל אביו אותה קח לי כי היא ישרה בעיני" (יד ג). ה' נתן בלבו לקחתה כי בדבר זה הוא מבקש מפלשתים עלילה להתגרות ולהרוג בהם. וירד שמשון תמנתה והנה כפיר אריות - אריה צעיר שואג לקראתו. הוא החל לפעול במחנה דן בין צרעה ובין אשתאול. את כחו האדיר ניתן לראות כשירד תמנתה ותצלח עליו רוח ה' וישסעהו כשסע הגדי - שיסע את הארי בקלות כמו שקורעים את הגדי ולא היה בידו שום כלי נשק.

המשיך שמשון בדרכו תמנתה לפגוש את הכלה שוחח עמה לתהות על קנקנה אם היא משכלת וראה שהיא חכמה ואז מנוח שוחח עם קרובי משפחתה של האשה והם הסכימו לשידוך. כעבור זמן מה שב שמשון לקחתה לאשה ובדרכו סר לראות את גוית האריה והנה הוא רואה שנהיתה שם כוורת דבורים ובה דבש, התפעל מאוד מהמחזה והמשיך בדרכו לבית הכלה שהשתדך עמה ושם ערכו לו משתה ובאו שלושים שושבינים לשמחו, ויאמר להם שמשון: אחודה לכם חידה ואתן לכם זמן שבעת ימי המשתה לפתור את חידתי. והיה אם תפתרו אותה נכונה אתן לכם שלושים סדינים - בגדים, ושלושים חליפות - שדרכם להחליפם מידי פעם. ויאמרו לו: חודה חידתך ונשמענה.

"ויאמר להם מהאכל כל יצא מאכל ומעז יצא מתוק" (יד יד). כשראו שאין פתרון בידם "ויאמרו לאשת שמשון פתי את אישך ויגד לנו את החידה פן נשרף אותך ואת בית

אביך באש" (יד טו). כשראתה שכלתה אליה הרעה הרבתה לבכות לו והציקה לו עד שנאלץ לגלות לה את החידה, והיא גילתה את פתרונה לבני עמה. **"ויאמרו לו: מה מתוק מדבש ומה עז מארי" ויאמר להם: "לולא חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי" (יד יח).** אמר להם בלשון משל, אם לא גילתה לכם אשתי לעולם לא פתרתם חידתי.

אך שמשון עמד בדיבורו ובהבטחתו. **"ותצלח עליו רוח ה'" - רוח גבורה מלפני ה', וירד אשקלון ויך מהם שלושים איש ויקח את חליצותם - מלבושם שחלץ מעליהם, ויתנם למגידי החידה. ויחר אפו על אשתו כי גילתה מצפוננו ויעל לבית אביהו. אחר שנרגע ושב לאשתו מצא כי ניתנה לאיש אחר ע"י אביה. ויאמר להם שמשון: **"ניקיתי הפעם מפלשתים, כי עשה אני עמם רעה" (טו ג).** כדי לנקום מפלשתים וילכוד שלוש מאות שועלים, ויפן זנב אל זנב קשר את זנבותיהם ובין כל שני זנבות הניח לפיד בוער. את השועלים שילח לשדות פלשתים **"ויבער מגדיש ועד קמה ועד כרם זית" (טו ה),** האש התפשטה במהירות והכל נשרף כליל כהרף עין. **"ויך אותם שוק על ירך מכה גדולה" (טו ח),** הכה את הפרשים רוכבי הסוסים ואת הולכי רגלי.**

כשהפלשתים באו על יהודה על מעשיו של שמשון, אנשי יהודה פנו אל שמשון ובקשו להסגירו ביד פלשתים, הסכים שמשון והרשה לבני יהודה לאוסרו **"בשניים עבותרים חדשים" בשני חבלים שזורים על שלוש, ולמוסרו ביד הפלשתים המבקשים נפשו. בבוא חיל הפלשתים בתרועה וקול נצחון לקחת אותו ניתק אסיריו במהרה **"ותהיינה העבתים אשר על זרועותיו כפשתים אשר בערו באש" (טו ד).** וימצא לחי חמור טריה ויך בה אלף איש, ויראה עוד נפלאותיו וגבורותיו בעזה. לאנשי עזה נאמר: **"בא שמשון הנה" (טו ב),** סבבו בעיר לבקשו כי לא ידעו לאיזה בית נכנס, **"ויארבו לו כל הלילה בשער העיר" (טו ב),** להורגו בבואו לצאת מן השער, כל הלילה חשבו ותכננו כיצד להמיתו שתקו ועשו עצמם כאילו אינם יודעים ממנו לבל ישמר מהם, ויקם בחצי הלילה ויאחוז בדלתות שער העיר ובשתי המזוזות - כי מצאם נעולות, ויסעם עם הברייח - עקר אותם ממקומם וישם על כתפיו ויעלם על ראש ההר.**

"ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שורק, ושמה דלילה" (טו ד). תניא, רבי אומר: אלמלא נקרא שמה דלילה, ראויה היתה שתקרא דלילה - דילדלה את כחו, דילדלה את לבו, דילדלה את מעשיו (טו ט). שמשון נשא לאשה את דלילה הפלשתית. אחר הפצרות רבות

ונשנות "ויהי כי הציקה לו בדבריה כל הימים ותאלצהו, ותקצר נפשו למות" (זט זט), גילה לה את סוד גבורתו שהוא בשערותיו, כי נזיר אלהים הוא מבטן ומלידה "אם גלחתי וסר ממני כחי וחליתי והייתי ככל האדם" (זט זט). ותישנהו על ברכיה ובעת שנתו גזזה את שבע מחלפות ראשו וסר כחו מעליו וכך הסגירה אותו בידי הפלשתים. הפלשתים התעללו בו ניקרו את שתי עיניו על שהלך אחר עיניו - "כי היא ישרה בעיני" (יד ג), מידה כנגד מידה. שמשון הלך אחרי עיניו לפיכך נקרו פלשתים את עיניו, שנאמר (זט כא): "ויאחזוהו פלשתים וינקרו את עיניו" (סוטה ט:). אסרוהו באזיקי נחושת והושיבוהו בבית הסוהר בעיר עזה, וישימוהו טוחן ברחיים של יד מלאכה כבדה ובזויה.

כשהתאספו המוני פלשתים לראות באויבם המובס ויריעו הפלשתים על נצחונם ויעשו חג לדגון אלהים "וסרני פלשתים נאספו לזבח גדול לדגון אלהים ולשמחה" (זט כג), בחושבם שהעבודה זרה שלהם מסר את שמשון בידם. ויהי כטוב לבם באכילה ושתייה קראו לשמשון לצחוק לפניהם ויספר להם על גבורותיו, למען התקלס בו. ביקש שמשון מהנער המחזיק בידו להעמידו בין שני עמודי התווך שעליהם עומד הבנין אשר הבית נכון עליהם, והבית מלא אנשים ועל הגג כשלושת אלפים איש ואשה. שמשון התפלל לה' מקרב לב את תפילתו האחרונה: "ה' אלהים, זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלהים, ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים" (זט כח). וילפות שמשון את שני עמודי התווך ויט בעזוז כחו את העמודים בקוראו בקול את הקריאה "תמות נפשי עם פלשתים!" ואז הפיל הבית על יושביו ואלו שעל הגג נפלו אל מותם וגם שמשון נפל חלל ונמצא בתווך. "ויהיו המתים אשר המית במותו, רבים מאשר המית בחייו" (זט ל).

יעקב אבינו ניבא "דן ידין עמו" ינקום נקמת עמו מפלשתים ידין ויריב את ריבם, ונתנבא שינקרו פלשתים את עיניו, וסופו לומר "זכרני נא וחזקני נא אך הפעם". אמר שמשון לפני הקב"ה: רבוש"ע! זכור לי עשרים שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאחד מהם העבר לי מקל ממקום למקום (סוטה י:).

אחר מות קדושים בני משפחתו לקחו את גופתו וקברוה בין צרעה ובין אשתאול, בקבר מנוח אביו. מעשה תוקפו וגבורתו של שמשון עשה רושם כביר על פלשתים, עד כדי כך שעשרים שנה לאחר מותו עדיין השפעת יראתו היתה על פלשתים ולא העזו לתקוף את ישראל.